

Základy ekologie a environmentální vědy 10

Ekologická výchova a environmentální vzdělávání

Historie (neformální) ekologické výchovy

Skauting vznikl v roce 1907 v Anglii. Dnes skauting existuje prakticky ve všech státech světa (214 států). Celkem má téměř 40 milionů členů.

Zakladatelé:

- Robert Baden-Powella (Anglie)
- E.T. Seton (USA)
- A. B. Svojsík (1911 založil **Junáka**)

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Skauting>

<http://vlci.alinet.cz/seton.php>

Historie (neformální) ekologické výchovy

V roce 1974 iniciovali pracovníci Ústavu krajinné ekologie ČSAV ve spolupráci s novinářem Josefem Velkem v časopise Mladý svět kampaň na ochranu životního prostředí. Ta měla původně trvat jeden rok, ale nakonec nebyla nikdy ukončena a přerostla v hnutí – **Hnutí Brontosaurus**. Hnutí Brontosaurus bylo do roku 1990 součástí Socialistického svazu mládeže. Nyní působí jako samostatná organizace.

Historie (neformální) ekologické výchovy

Největší naší nevládní organizací sdružující zájemce o ochranu přírody je

Český svaz ochránců přírody (ČSOP).

V roce 1981 začal ČSOP vydávat časopis *Naší přírodou*.

Sdružení TEREZA

Akreditované vzdělávací programy:

- Ekoškola
- Program GLOBE
- Les ve škole, škola v lese

Brněnské organizace pro ekologickou výchovu

- Lipka <http://www.lipka.cz>
- Rezekvítek <http://www.rezekvitek.cz>
- Ekologický institut Veronica
<http://www.veronica.cz>
- Nadace Partnerství
<http://www.nadacepartnerstvi.cz>

Den Země

- 22. dubna
- ekologicky motivovaný svátek, upozorňující lidi na dopady ničení životního prostředí, a rozvíjející diskuzi o možných cestách řešení

STRATEGIE VZDĚLÁVÁNÍ PRO UDRŽITELNÝ ROZVOJ

2002 - Dekáda OSN vzdělávání pro udržitelný
rozvoj

2005 - UNECE Strategie vzdělávání
pro udržitelný rozvoj

Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj České
republiky (2008 – 2015)

<http://www.pekut.cz/bedrnik/pdf/bedrnik-01-2011-priloha.pdf>

http://www.enviwiki.cz/wiki/Dek%C3%A1da_OSN_vzd%C4%9BI%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD_pro_udr%C5%BEiteln%C3%BD_rozvoj

<http://unece.org/fileadmin/DAM/env/esd/strategytext/strategyinczech.pdf>

<http://www.msmt.cz/dokumenty/strategie-vzdelavani-pro-udrzitelny-rozvoj-ceske-republiky>

Vybrané pojmy a pasáže v základních vzd. dokumentech

- Národní program rozvoje vzdělávání v ČR (Bílá kniha), 2001

„Objeví se dále řada nových témat – jako jsou např. témata evropské integrace, multikulturní výchovy, **environmentální výchovy** (tj. výchovy k tvorbě a ochraně životního prostředí a pro **trvale udržitelný rozvoj**) a výchovy ke zdravému životnímu stylu.“

Vybrané pojmy a pasáže v základních vzd. dokumentech

RVP ZŠ (2007)

- Environmentální výchova => Základní podmínky života => ovzduší (význam pro život na Zemi, ohrožování ovzduší a **klimatické změny**, propojenost světa, čistota ovzduší u nás)
- Přírodopis => Základy ekologie => Učivo => Ochrana přírody a životního prostředí - **globální problémy a jejich řešení**

Vybrané pojmy a pasáže v základních vzd. dokumentech

RVP ZŠ (2007)

- Člověk a příroda => Fyzika => Energie => Očekávané výstupy => Žák zhodnotí výhody a nevýhody využívání různých **energetických zdrojů** z hlediska vlivu na životní prostředí
- Člověk a příroda => Fyzika => Energie => Učivo => **obnovitelné a neobnovitelné zdroje energie**

Vybrané pojmy a pasáže v základních vzd. dokumentech

RVP G (2007)

- Environmentální výchova

„V době, kdy jsme svědky rychlého zhoršování stavu globálních životodárných systémů z hlediska podmínek trvale udržitelného rozvoje, stala se environmentální výchova důležitým tématem. Problémy, jež z větší části zapříčinil člověk (úbytek stratosférického ozónu, znečištění životního prostředí, nastupující změna klimatu, vyčerpání přírodních zdrojů, destrukce přírodních ekosystémů, rychle rostoucí lidská populace, vznik nových epidemií a onemocnění), vyžadují k řešení a prevenci „environmentálně“ vzdělaného občana.“

Vybrané pojmy a pasáže v základních vzd. dokumentech

RVP G (2007)

- Environmentální výchova
„Environmentální výchova představuje nezastupitelný významný předpoklad udržitelného rozvoje, jenž patří i mezi prvořadě zájmy Evropské unie. Základním předpokladem nastoupení cesty k udržitelnému rozvoji je zvýšení ekologického vědomí lidí a jejich odborná připravenost na kvalitativně nové přístupy v celé technicko-ekonomické a sociální oblasti. Z těchto důvodů se stává environmentální výchova průřezovým tématem vzdělávání na gymnáziu a jedním ze základních pilířů vzdělávání pro udržitelný rozvoj.“

Vybrané pojmy a pasáže v základních vzd. dokumentech

RVP G (2007)

- Environmentální výchova
  - Jaké jsou příčiny rychlého růstu lidské populace a jaký vliv má tento růst na životní prostředí
  - Jaké jsou prognózy globálního rozvoje světa na podkladě současného environmentálního jednání lidstva
  - Jaké jsou nástroje a možnosti řešení globálních ekologických problémů (např. legislativní, dobrovolné/občanské, institucionální, technologické) a jaké jsou možnosti zapojení jednotlivce do jejich řešení

Vybrané pojmy a pasáže v základních vzd. dokumentech

RVP SOV

- <http://www.msmt.cz/vzdelavani/ramcove-vzdelavaci-programy-zaslani-do-vnejsiho-pripominkoveho-rizeni>
- Např. Obchodník
Člověk a životní prostředí (průřezové téma)
  - biosféra v ekosystémovém pojetí (znalosti o abiotických a biotických podmínkách života, o ekologické přizpůsobivosti, o vzájemných vztazích organismů a prostředí, o struktuře a funkci ekosystémů, o významu biodiverzity a ochrany přírody a krajiny);

Vybrané pojmy a pasáže v základních vzd. dokumentech

RVP SOV

- současné globální, regionální a lokální problémy rozvoje a vztahy člověka k prostředí (klimatické změny, ohrožování ovzduší, vody, půdy, ekosystémů i biosféry z různých hledisek rozvoje lidské populace, vliv prostředí na lidské zdraví);
- možnosti a způsoby řešení environmentálních problémů a udržitelnosti rozvoje v daném oboru vzdělání a v občanském životě (např. nástroje právní, ekonomické, informační, technické, technologické, organizační, prevence negativních jevů, principy udržitelnosti rozvoje).

Vybrané pojmy a pasáže v základních vzd. dokumentech

RVP SOV - Realizace Člověk a životní prostředí

- *komplexně* – v samostatném ekologickém vyučovacím předmětu (modulu) nebo v uceleném bloku ekologického učiva zahrnutého do některého vhodného předmětu (modulu), který umožňuje integraci a doplnění poznatků o ekologii a životním prostředí, komplexní pohled na udržitelnost rozvoje v občanském životě a v daném oboru vzdělání a uvědomění si vlastní odpovědnosti za kvalitu životního prostředí;
- *rozptýleně* (difúzně) – v logických souvislostech v jednotlivých vyučovacích předmětech (modulech) všeobecně vzdělávací i odborné složky vzdělávání, v praktickém vyučování;
- *nadpředmětově* – v žákovských projektech.

Studie environmentální gramotnosti

Preisendörfer a Rinn, 2003

- Environmentálně vzdělaní občané obvykle hodně cestují, mají proto vysoké emise skleníkových plynů, přestože se jinak chovají k životnímu prostředí šetrně.
- Lidé s vyšším vzděláním mají často větší příjmy, mezinárodní kontakty a proto hodně létají.

Studie environmentální gramotnosti

Kuhlemeier, 1999

- Ochota uskromnit se souvisí s env. postoji více, než env. znalosti (u holandských studentů)
- Env. zodpovědné chování mělo významně větší korelaci s ochotou se uskromnit, než s env. postoji nebo env. znalostmi.

Studie environmentální gramotnosti

Lester, 2006

- Výzkum u žáků 5. třídy v US ukázal, že se jejich zájem chránit přírodu vzrostl s lepšími přírodovědnými znalostmi. Tohoto pokroku bylo dosaženo zavedením přírodovědného kurikula s důrazem na akci, řešení problémů, rozhodování, logické myšlení a formování hodnotícího úsudku.
- Není však zaručeno, že v důsledku tohoto vzdělávání budou i v dospělém věku aktivně a zodpovědně řešit env. problémy.

Studie environmentální gramotnosti

Kuhlemeier (1999) připouští, že může být obtížné měřit chování a postoje lidí pomocí dotazníků. Podle něj je jedním z důvodů chybějící korelace mezi env. znalostmi, postoji a chováním, že studenti nedoceňují důsledky svého chování na životní prostředí.

Ungar, 1994

V mnoha případech studenti nerozumí vztahům mezi env. problémy, jejich následky a možnostmi řešení prostřednictvím změny jejich chování.

Studie environmentální gramotnosti

Andersson a Wallin, 2000

Studenti všech věků hlasovali pro drastická opatření proti globálnímu oteplování, jako rychlé snižování emisí CO₂. Chyběla jim ovšem představa, co by velké snížení spotřeby energie znamenalo pro jejich každodenní život.

Postoje Evropanů ke klimatické změně

Special Eurobarometer 300

Europeans' attitudes towards climate change

Fieldwork March – May 2008

Publication September 2008

Report

Postoje Evropanů ke klimatické změně

- „Osobně učiněné kroky“ jsou podstatně častější u respondentů, kteří věnoval delší dobu svému **vzdělání** (studovali do 20 let a déle), než u těch, kteří ukončili své vzdělávání v poměrně nízkém věku. Respondenti, kteří ukončili školní docházku ve věku 15 let a méně, mají daleko výraznější tendenci odpovídat „nevím“ než respondenti z ostatních vzdělanostních kategorií.

Postoje Evropanů ke klimatické změně

- Mezi **profesními skupinami** jsou to nejčastěji vedoucí pracovníci, kteří potvrzují, že osobně učinili kroky na podporu boje se změnou klimatu. Studenti a nezaměstnaní mají spíše sklon nesouhlasit. Opatření v boji proti změně klimatu mohou být nákladná, což může vysvětlovat, proč skupiny, které mají vyšší životní úroveň, osobně činí příslušné kroky.

- „Učiněné kroky“ v boji proti změně klimatu jsou daleko rozšířenější mezi respondenty, kteří mají zato, že **jsou o změně klimatu dobře informováni** (o příčinách, důsledcích a způsobech, jak s ní bojovat), než ti, kdo se považují ve vztahu k těmto otázkám za nedostatečně informované.
- Je pochopitelné, že u občanů, kteří považují změnu klimatu za **velmi závažný problém**, je daleko vyšší pravděpodobnost, že osobně činí kroky cílené na podporu boje se změnou klimatu, než u občanů, kteří tuto změnu za závažný problém nepovažují.